

אחים לספר

האחים אורה אילת מסער ואליהו רגב מברעם, אולי לא ציפו שספרים שכתבו לפני כעשרים שנה יזכו עתה לתחייה מחודשת, אבל זה קרה: ספרה של אורה אילת מתורגם לקוריאנית, סיפרו של אליהו רגב יצא במהדורה שנייה

אורה אילת. "מכתבים שלא כתבתי" בשלל שמות

אליהו (צצה) רגב. יש מגשימים לרעיונות שלי

נוספת. רגב: "הקבוצות ששייכות לדרור ישראל ולמעגל הקבו- צות מגשימות למעשה את הרעיון שלי. הספר לא מיועד לקיבוצים קיימים, אלא לאנשים הרוצים שיתוף בין אם הם בקיבוץ בין אם לא. כך גם אמרתי למוכירה של ברעם ששאלה אם אפשר ליישם את הרעיונות שלי כאן בבית. ובכן, אי אפשר לעשות שיתוף כלבבי בברעם, כי מה שיש כאן זה שיתוף פורמלי, לא שיתוף חופשי. הרוב כופה דעתו על המיעוט.

"19 שנה חלפו מאז צאת המהדורה הראשונה של הספר 'הקיבוץ מת - יחי הקיבוץ' לאור בפעם הראשונה", כותבות עורכות המהדורה החדשה, "שנים בהן החברה הישראלית שינתה את דמותה והעמיקה את הפערים ואי השוויון בין פרטיה. בשנים אלו המשיכו והחריפו מגמות הפרטה והפי- רוד ... אך לאורך כל התקופה הזאת, המשיך להישמע קולם של הרעיונות עליהם כותב בספרו אליהו רגב ... הבחירה והרצון העמוק להיות את החיים מתוך חלום, מתוך חוזה וח- תירה להגשמתו. להיות מתוך אמונה ביכולו של אדם להיות עם אדם כשווה ושותף בבניין חייו. זו בחירה שעומדת מול כל אדם, מול כל אישה ומול כולנו בחברה הישראלית המ- שוסעת והמפולגת וניתן לצעוד בה צעד קדימה."

בינתיים, בברעם, מתקיימת קבוצה של "מחוללי שיח" - 15 חברים בני דור הביניים, המבקשת להוביל שיח חב- רים בקיבוץ, כזה שנוגע במהות החיים השיתופיים. להם כתב צצה, במסגרת הדיונים שקיימו: "השיתוף שאני שואף אליו הוא קודם כל רגשי, ולא פורמלי. השיתוף הרגשי הוא תהליך מתמשך שבו השיח ההרדי, הרגשות ההרדיים, המ- סקנות וההתנהגות ההרדית - מעורבים זה בזה ומשפיעים זה על זה לכל הכיוונים, ללא הפרדה .. אם מתקיים שיח חי ורווי רגש חיובי, אין צורך במהלך הנפרד והמנוכר הזה, הקרוי 'הצבעה'. וכשמתקיים שיח כזה, אזי הביצוע / ההת- נהגות - נתונים להחלטתו החופשית של כל משתתף. גם החלטה של מישהו להפחית בשיתוף - ראוי שתקבל בה- בנה, כמו שנאמר: 'שיתוף עושים באהבה, או שלא עושים אותו בכלל...'"

נ.ב. אז במקום לקרוא לזה הסכם, טראמפ קורא לזה עסקה. ביג דיל

פגישתנו, הוא היה רכון על גיליון סידור השולחנות בחדר האוכל לקראת קבלת שבת, משבץ את החברים במקומו- תיהם. הייתה לפניו ערימת פתקים בהם ציינו החברים את מספר האוכלים והוא שיבץ. זה היה בעידן שעוד לא היו תכנות מחשב שפלטו את הסידור והצריך עבודה רבה. כל יום שיש היה עבורו כמו ערב ליל הסדר. הוא עשה זאת מתוך הכרה בחשיבותה של ההתכנסות השבועית של כל הקיבוץ.

רגב כתב את טורו בתחילת שנות התשעים של המאה שעברה, בזמן התלהטות הוויכוח בין שיתופיים למפריטים. הרעיון שלו היה "קיבוץ שיזורי" - מסגרת רעיונית וארגו- נית פנים קיבוצית, שתאפשר את קיומן של קהילות שיתו- פיות וקהילות מופרטות באותו קיבוץ, כאשר כל חבר ייבחר לאיזו מהן להצטרף. כך, טען רגב, איש באמונתו יחיה, ללא צורך בהכרעות של רוב ומיעוט בין תומכי הפרטה למתנ- גרים, אשר העיבו על יחסי החברים; הכול ייעשה בהסכמה. הרעיון של קהילה המקיימת שותפות מלאה וחופשית בתוך קהילה קפיטליסטית, או סמיקפיטליסטית, נראה בשעתו מרוחק, כמעט הזוי, ואפילו אכלס את המדור הס- טירי של העיתון. כשחשבנו - קבוצת חברים שיתופיים בקיבוץ - על יישומו, במסגרת חיפושינו אחר אלטרנטיבה להפרטה - נבהלנו מסבך הבירוקרטיה שיש במהלך כזה: ניהול חשבון נפרד של הקבוצה, יחסי הגומלין עם הרוב, מקום משותף לאכילה ועוד. ואולי לא רצינו מספיק חזק, כי אלה דברים שניתן היה להתגבר עליהם. הדיונים דעכו לאחר כמה פגישות, ולבסוף זרמנו עם ההפרטה.

כך או כך, מימוש רעיון בקיבוץ ותיק וממוסד, מצריך שבירת קירות וכוח רצון מברזל. לא כן הדבר בקיבוצים שקמו או יושבו מחדש בשנים האחרונות, כמו פלך, שם יש "קיבוץ של קבוצות" שכל אחת חיה ברמת שיתוף שונה; בקיבוצים של דרור ישראל; בקיבוצים העירוניים ובקומו- נות הבוגרים, המקיימים שיתוף ושוויון בתוך סביבה קפי- טליסטית; ובסמר שבערבה, שם נמשכת מסורת של שיתוף חופשי מלא, הקיים מאז ייסוד הקיבוץ.

לדברי רגב, היוזמה להוציא מהדורה שנייה של הספר, הייתה משותפת לו ולדרור ישראל. לאחר דיונים שנמשכו כשנה וערכונים מתבקשים, החלה ההרפסה, בשלב זה של כמה מאות עותקים ובהמשך, לאחר שיימכרו, תהיה הרפסה

אולי זהו סתם צירוף מקרים, אולי לא, אבל כע- שרים שנה מיום כתיבתם, זוכים שני ספרים: "הקיבוץ מת, יחי הקיבוץ" של אליהו (צצה) רגב מקיבוץ ברעם ו"המכתבים שלא כתבתי" של אחותו, אורה אילת מקיבוץ סער - שניהם עברו את גיל גבורות - לער- נה מחודשת.

"הקיבוץ מת יחי הקיבוץ" יצא במהדורה שנייה במסגרת "דרור לנפש", הוצאת הספרים של תנועת דרור ישראל; "המכתבים שלא כתבתי" (הוצאת ספרית פועלים) מתור- גם בימים אלה לקוריאנית לאחר שכבר תורגם לאנגלית ולערבית.

חינוך דרך מכתבים

את אורה אילת פגשתי לראשונה ביום העצמאות האחרון, באירוע בקיבוץ הניתה. שמה ניקר בזיכרוני מאיזו כתבה שקראתי מזמן על אחד מספריה, אבל זה היה באמת מזמן. מאחוריה ששה ספרים, (חומרים נוספים מצפים לראות אור) הכתובים כספרי ילדים, אבל לא רק. על כריכת הספר "מכתבים שלא כתבתי" שאיירו נכדיה של אורה, גיא ונטע, כתוב במפורש: "מיועד להורים". אלה מכתבים שהסופ- רת שמה בפני ילדים הכותבים להוריהם, במטרה לתת להם משוב על התנהגותם, לתאם עימם ציפיות וגם ל"חנכם". יש בו מסרים של שותפות, חינוך לדמוקרטיה, דיון על שכר ועונש ועוד. בספר אחר, "ירידים בצבעים", מנהלים הצב- עים מלחמה על הדומיננטיות שלהם, בטרם יעדיפו לשתף פעולה ולהיות לקשת של צבעים, כי ביחד זה יותר יפה. בספר "סיפורי סבתא" צדה עיני בין מקבלי הקרדיטים את שמו של אליהו (צצה) רגב, שעזר בעריכה, ולשאלתי אמרה אורה שהם אחים.

"המכתבים שלא כתבתי" ראה אור לראשונה לפני יותר מ-20 שנה - תחילה כפנקס מכתבים ובהמשך כספר. הרי- עיון לכתיבתו - כמו גם של ספריה האחרים - עלה במהלך לימודיה של אורה במכון אדלר ובהמשך בהיותה מנחה של קבוצות הורים לילדים צעירים.

את תרגום הספר לערבית עשה פרופסור שוקרי עבד ממעיליה, המחלק את זמנו בין אוניברסיטת אל-קורס במו- רח ירושלים לאוניברסיטת הרווארד.

על השתלשלות העניינים סביב התרגום לערבית, מספרת אורה: "זה התחיל בכך שהמדען הראשי של משרד החינוך ביקש לתרגם את זה לערבית לטובת שיעורי חינוך לדמו- קרטיה. כמה מורות תרגמו את זה בהרפסה ביתית, אבל זה לא היה מוצלח. ואז, רצה המקרה ובנסיעה ברכבת לחיפה, ישבתי ליד פרופ' עבד. לא הכרנו. הוא בדיק כל מיני ניירות תוך כדי הנסיעה וכמה מהם התעופפו לרצפה. עזרתי לו לאספם. הוא אמר שאלה רפים לספר. כך התוודענו. סיפר- תי לו על בעיית התרגום של 'המכתבים שלא כתבתי' וזה עניין אותו. הוא בא לסער, לקח את התרגום הישן והתחיל לעבוד עליו ולשפרו. הוא עשה זאת מתוך עניין, לא כעסק. זה היה לפני שנתיים ומאז - אנחנו ידידים."

זמנה פתאום תרגום לקוריאנית?

"עוד צירוף מקרים. מו"ל מדרום קוריאה שביקר במכון אדלר, ראה את הגרסה האנגלית של הספר והחליט שזה מתאים גם למערכת החינוך בארצו. הוא התקשר, ביקש רשות ועכשיו מתרגמים את זה לקוריאנית. מובן שהדבר משמח אותי."

שיתוף עושים באהבה

את אליהו רגב (85) פגשתי לראשונה ב-1996 בקיבוץ ברעם, במסגרת כתבה שהכנתי על הקיבוץ האחרון שנפרד מן הלינה המשותפת. הקרשנו לקיבוץ הזה גיליון שלם. צצה כתב אז טור בשבועון "קיבוץ" בשם "שיתוף חופשי". בעת